

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

SZEMLE

KIADJA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

9. évf.

1963.

6. sz.

Papp István

MAGYAR HIRLAPOK KÖNYVTÁRI VONATKOZÁSU CIKKEIRŐL 1963 ELSŐ FELÉBEN



Köztudomású, hogy a sajtó, és különösen a napilapok tükrözik legközvetlenebbül a mindennapi életet, érzékenyen reagálnak a legfrissebb változásokra, vezetik a társadalom krónikáját, formálják, de ugyanakkor ki is fejezik a közvéleményt. Vizsgáljuk meg, hogy a napi sajtó tükre milyen képet ad a könyvtárak munkájáról, vagy: hogyan látja a társadalom az érte dolgozó intézményeket.

Ennek a vizsgálatnak elvégzésére alkalmat ad a Könyvtártudományi és Módszertani Központ egyik kiadványa, a "Könyvtári tájékoztató a magyar hírlapok cikkeiről" c. kurrens havi repertórium, amelynek féléves kumulációja 1963 első felében megjelent könyvtári vonatkozású sajtóközleményeket tartalmazza.* Pontosabban: nem tartalmazza a kisebb jelentőségű, a könyvtári problémákat csak mellékesen érintő cikkeket, a hiranyagot, egyszóval mindazt, amiről

csak mellékesen érintő cikkeket, a hiranyagot, egyszóval mindazt, amiről

*Az 1962. évre megjelent gyűjtőkötet címe: Magyar Könyvtártudományi Bibliográfia 1962 2. rész. Bp. 1963. 69. p.

a repertórium szerkesztője úgy vélte, hogy nem tartozik szorosan a tárgyhoz. A repertórium egy rész e a megyékkel együttműködve, egy része pedig a sajtófigyelőszolgálat kivágatai alapján készült, s így megtörténhetett, hogy egyes fontosabb közlemények is kimaradtak.

Nem feladatunk sem a repertórium, sem a sajtófigyelő munkájának értékelése, hanem annak tanulmányozása, hogy miképpen tükröződik a magyar könyvtárügy a sajtóban. S véleményünk szerint az általános képet nem módosítják lényegesen a szándékosan kihagyott, vagy a véletlenül kimaradt közlemények.

Helytelen lenne célul kitűzni a könyvtári munka egészének áttekintését, hiszen annak csak egyik vetületéről, a nyilvánosság, az újságíró által látható oldaláról kapunk tájékoztatást. (Igen ritkák, s nem is szakszerűek a könyvtári belső munkáról szóló cikkek.) Torzított az egyes hálózatok, a különféle könyvtártípusok közti arány; a tudományos és a szakkönyvtárak életéről alig kapunk tájékoztatást. Nincs módunkban ellenőrizni a közölt tényeket, nemcsak abból a szempontból, hogy megfelelnek-e a valóságnak, hanem abból a szempontból sem, hogy mennyiben tartalmazzák a teljes valóságot. Tulnyomórészt az újságíró optikáján keresztül látjuk a könyvtárak munkáját, azt vesszük észre, amit az újságíró - persze sok esetben a könyvtáros sugalmazására - észrevett. Mindezek miatt a könyvtárak tevékenységének értékelésére merészség lenne vállalkozni. Amit feladatul vállalhatunk, az nem lehet több, mint a problémák jelzése, a fejlődés irányának kitapintása, s ezt is csak egy - igaz, hogy a legfontosabb - tekintetben, a könyvtár és a nyilvánosság kapcsolatának vonatkozásában. Még szorosabban fogalmazva a kérdést: mi az, ami a könyvtár munkájából a sajtót (a közönséget) érdekelte, s megfordítva, mi az, amit a könyvtáros a sajtó révén a közönség tudomására kívánt és tudott hozni.

A CIKKEK MENNYISÉGÉNEK ÁTTEKINTÉSE

Nem érdektelen ennek a kapcsolatnak a mennyiségi oldala sem: hányszor ötlük az újságolvasó szemébe a könyvtár neve, hányszor figyel fel egy könyvtári hirre, hányszor kap tájékoztatást a könyvtár munkájáról.

A lapokat, - melyekből a cikk-kivágatok származnak - a következő fő csoportokba lehet sorolni:

1. országos napilapok;
2. vidéki napilapok;
3. országos jellegű heti- és havilapok;
4. szűkebb kört (testület, szervezet, intézmény, tömegszervezet stb.) érintő heti- és havilapok.

Az országos napilapok fél év alatt ennyiszor foglalkoztak könyvtári, vagy kapcsolódó problémákkal:

Népszabadság	8 izben
Népszava	8 "
Magyar Nemzet	7 "
Esti Hirlap	1 "

Ezekből a számokból ha leszámítjuk a napihíreket, az olvasással általában foglalkozó riportokat, cikkeket s azokat, amelyeket csak a sajtófigyelő nagylelkűsége juttatott a barna borítékba, mert egy mellékmondatban a könyvtárakra is utalt, akkor bizony a kép nem valami rózsás. S mivel a könyvtárak is gyámoltalanok voltak és nem maguk mentek a sajtó elébe, feltárva azokat a lényeges kérdéseket, amelyek egyben érdekesek is, meglehetősen periférikus témákkal találkozunk a könyvtári munka területéről. Kivétel számba megy az olyan okos, érdekes, elfogulatlan, tehát a hibákat is feltáró írás, mint Móricz Virágé a Magyar Nemzetben.

Anélkül is, hogy felsorolnánk azokat a témákat, melyek nyilvánosságot kértek volna a budapesti és az országos lapok hasábjain, annyit talán megállapíthatunk, hogy az újságolvasó közönség nem kapott elegendő információt fontos kulturális intézményeiről.

A vidéki napilapokról később bővebben lesz szó. Itt elég annyit megállapítani, hogy általában sokkal többet foglalkoznak könyvtári kérdésekkel, mint a fővárosi, országos lapok. A fővárosi lap számára mindig érdekesebb a Vidám Színpad egy bemutatója, mint egy új könyvtár megnyitása.

Nézzük a harmadik csoport számszerűségeit:

Család és Iskola	1	Figyelő	2
Technika	1	Rádió és Televízió	
Élet és Irodalom	5	Újság	1
Népfront	2	Lobogó	1
Szövetkezet	2	Nők Lapja	1
Szabad Föld	2	Magyar Ifjuság	2

A napilapokhoz képest a ritkábban megjelenő időszak kiadványok aránylag nem bántak mostohán a könyvtárakkal. Ezekből a számokból is azonban le kell számítanunk a csatlakozó témákat, vagyis az olvasással általában foglalkozó írásokat. A felsorolásból nagyon hiányoljuk a hatalmas példányszámban megjelenő Élet és Tudományt, ezt a népszerű ismeretterjesztő hetilapot, hiszen ebben a vonatkozásban is érvényesnek kellene lennie a könyvtárak és az ismeretterjesztés egyéb formáinak az együttműködési kötelezettségének.

Sajnáljuk azt is, hogy az órák alatt szétkapkodott Magyar Ifjuság is csak két kivágattal szerepel; a József Attila olvasómozgalom csak ennyi teret érdemel a KISz lapjában?

Ha nem tekintünk a szám mögé, örülhetünk annak, hogy irodalmi hetilapunk az Élet és Irodalom ötször is sort kerített a könyvtári kérdésekre. Emlékezzünk azonban arra, hogy az Élet és Irodalom glosszázott néhány könyvtáros nyugati tanulmányutjáról, anélkül, hogy előtte alaposabban tájékozódott volna. Nem hisszük, hogy a glosszák ártottak volna a könyvtárak népszerűségének, vagy megrendítették volna az olvasók és a könyvtárosok kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolatát, de nem hisszük azt sem, hogy javára váltak volna az irodalmi élet egyik fontos fóruma és a könyvtárosok kapcsolatának.

Nézzük a szűkebb olvasótáborhoz szóló heti- és havilapok felsorolását:

Közalkalmazott, Egyetemi Lapok, Köznevelés, Magyar Rendőr, Néphadsereg, Munka, A Jövő Mérnöke, Orvosegyetem.

Egy, két, három, sőt a Közalkalmazottban négy ízben bukkant fel könyvtári vonatkozású téma. Kár lenne a könyvtárosoknak ezeket a lapokat számitáson kívül hagyni, mert mindegyiküknek meghatározott olvasóköre van, így a rétepropagandánál jól felhasználhatók.

A 275. oldalon lévő táblázat egy-egy megye, a következő felsorolás pedig a főváros könyvtáiról megjelent cikkek számadatait tartalmazza.

Budapesti könyvtárakról irt cikkek száma:

Országos Széchényi Könyvtár	3
Egyetemi Könyvtár	1
Műszaki Egyetem Könyvtára	2
Orvostud. Egyetem Könyvtára	3
Szakkönyvtárak	4
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	6
Szakszervezeti könyvtárak	18

37

Aggasztóan kevés - s az aggasztó nagyon enyhe jelző - közlemény foglalkozik Budapest könyvtáraival. S a 37 közül is csak 13 jelent meg széles publicitású lapban, a többi üzemi lapokban, egyetemi hirdókban. Az Esti Hírlap, amely az egyetlen budapesti "illetékeségü" napilap, mindössze egy cikket szánt a könyvtárakra (Fencsik Flóra riportja egy kerületi könyvtárról). Talán nem a szakmai elfogultság mondatja, hogy a nap mint nap helyet kérő "Vigyázatok emberek" c. baleseti krónika helyett egyszer-egyszer a fővárosi hálózat

Az egyes megyékkel foglalkozó cikkek áttekintése

Megye	Általános vonatkozású	Megyei	Járásai	Városai	Községi	Szakszervezeti	Iskolai	Egyéb	Szak	Művelődési autóról	Összesen	Könyvtáros írta	
		könyvtárról											
Bács-Kiskun	33	3	17	1	26	3	1	1	-	-	85	13	
Baranya	2	5	2	3	1	1	-	-	-	1	15	1	
Békés	6	4	5	-	7	2	-	-	-	1	25	-	
Borsod	16	6	3	1	3	7	-	2	1	2	41	2	
Csongrád	12	5	4	13	4	1	-	-	1	-	40	1	
Fejér	9	7	1	1	7	3	-	-	1	-	29	-	
Győr	10	4	1	3	-	2	2	-	1	1	24	1	
Hajdu	3	4	1	2	1	2	-	-	-	-	13	1	
Heves	5	1	-	1	7	1	-	-	-	-	15	-	
Komárom	5	5	-	2	3	3	-	-	-	-	18	1	
Nógrád	2	-	-	1	1	1	-	-	-	-	5	-	
Pest	10	3	6	1	5	1	-	-	-	1	27	1	
Somogy	2	2	3	2	3	1	-	-	-	-	13	-	
Szabolcs	5	1	2	-	5	-	-	-	-	-	13	1	
Szolnok	6	3	2	1	7	-	-	-	-	1	20	-	
Toina	5	1	2	-	7	-	-	-	-	1	16	-	
Vas	27	11	2	2	6	2	-	3	-	-	53	5	
Veszprém	24	10	5	5	11	7	1	3	-	-	66	1	
Zala	5	4	3	-	10	3	-	-	-	-	25	-	
Összesen	187	79	59	39	114	40	4	9	4	8	543	28	

hatalmas és érdekes munkát végző könyvtárai is szerepelhetnének.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárról és hálózatáról jelent meg viszonylag a legtöbb közlemény, öt. (A hatodikat nem számítjuk, mert az vidéki lapban kapott helyet: ismertetés a könyvtár kiadásában megjelent ajánló bibliográfiákról.) Az Egyetemi Könyvtárról egy, az sem más, mint a könyvtár évkönyvének az ismertetése a Magyar Nemzetben.

Az Országos Széchényi Könyvtárról három. Az egyik a restaurálás munkáját mutatja be, a másik egy többé-kevésbé szerencsés képriport a Nők|Lapjában, a harmadik pedig egy szerencsétlen hír, amelyik elindította három könyvtáros Unesco-tanulmányutjával kapcsolatos, rossz szájizt hagyó sajtótóvítát. Budapest könyvtári ellátásának égető problémáját, a hiányzó egyetemi könyvtárakat, illetve az egyetemi könyvtárak rendkívül alacsony férőhelyszámát csak az Orvosegyetem c. helyi érdeklő lap vetette fel, drámai módon ugyan, de vajmi kevés eredménnyel.

A szakszervezeti könyvtárakkal foglalkozó 18 cikk talán csak első szempillantásra tetszik viszonylag megnyugtatónak, de ha azt tekintjük, hogy ezeknek zöme üzemi lapokban jelent meg, a helyzet még elszomorítóbb. Azt mutatja, hogy a szakszervezeti könyvtárosok nem élnek eléggé a saját lapok lehetőségeivel, nem használják fel a több száz üzemi sajtószerv kínáló lehetőségét.

VIDÉKI LAPOK

Kedvezőbb helyzetet látunk a vidéki lapokat böngészve. Egy-egy megye könyvtáriügyéről átlagosan 25-30 közlemény tájékoztat. A legkevesebb Nógrád-ban jelent meg (5), a legtöbb Bácsban* (85), de ötven fölött Vasban és Veszprémben is. A gyakori szereplés egyik oka feltételezhetően az, hogy a könyvtárosok nem várták meg, míg a szerkesztőségeknek eszükbe jut, hogy könyvtár is van a világon, hanem maguk kezdeményezték az írásokat. Erre mutat az, hogy - a névvel jelzett cikkeket szemügyre véve - Bácsban 13 alatt szerepel könyvtáros neve, Vasban 5 cikk alatt, s Veszprémben egy volt könyvtáros írta a könyvtárakkal foglalkozó közlemények zömét, míg más megyékben alig egy-egy könyvtáros szánta rá magát a tollforgatásra.

Legtöbb a könyvtárról, olvasásról "általában" szóló cikk. Ennek első sorban az az oka, hogy ide soroltuk a mezőgazdasági könyvhónap, az ünnepi könyvhét közleményeit is. Örvendetes, hogy a községi könyvtárakkal elég sokszor, - de még mindig nem elégszer - találkoztunk a lapokban. Ezzel szemben,

* A Bács-Kiskun megyei anyagot Fekete Dezső dolgozta fel.

ugy látszik, a művelődési autó szenzációja már elmúlt; erre utal a hálás téma aránylag ritka szereplése.

E madártávlati értékelés után emeljük ki néhány fontosabb kérdéskört, a teljesség és a rendszeresség igénye nélkül, hiszen kötve vagyunk a sajtó optikájához.

KÖNYVTÁROSOK ÉS A HELYI TANÁCSOK KAPCSOLATA

Az állami közművelődési könyvtárak fejlődésének és boldogulásának sarkalatos pontja a helyi tanácsokhoz való viszony. A cikkek közül aránylag kevés foglalkozik a tanácsok és a könyvtárak kapcsolatával, pedig a könyvtár tekintélyét emeli a lakosság szemében, ha arról értesül, hogy a tanács is megbecsüli a könyvtár munkáját és komoly jelentőséget tulajdonít szolgáltatásainak.

E negatívum mellett pozitívként kell elkönyvelni azonban néhány dolgot. Például: a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága a külső kerületek könyvtári ellátásának kérdését tűzte napirendre (reméljük, itt is szóba került a bibliobusz szükségessége); ugyancsak a peremkerületek könyvtári problémáival foglalkozott a győri népművelési állandó bizottság. E két példa jól rávilágít könyvtárpolitikánk egyik aktuális kérdésére, ami a könyvtárral való ellátottság biztosítása, többek között a tervszerű és összehangolt könyvtártelepítés megvalósításával. Érdemes figyelni a Bácsmezei Tanács művelődésügyi állandó bizottságának kezdeményezésére: nem a tárgyalóasztal mellett, hanem a gyakorlatban vizsgálták a könyvtári kérdéskört, amikor a bizottság meglátogatta az izzáki községi könyvtárat és ülését ott tartotta meg.

ÉPÍTKEZÉS

A vidéki napilapok olvasójának az az érzése támad, hogy sikerült frontáttörést elérni könyvtáraink elhelyezési körülményeinek megjavítása terén. Válogatás nélkül sorolom a hiradásokat:

a bácsalmási könyvtár új helyiségbe költözött, elkészült a kalocsai Járási Könyvtár új otthona, Kerekegyházán új községi könyvtár épült községfejlesztési alapból, bővül a gyulai Járási Könyvtár, postahivatalból könyvtár Kondoroson, korszerűsítik a gyulai szakmaközi könyvtárat, a mezőcsáti Járási Könyvtár építkezése, könyvtáravatás Tokajban, átépítik és modern butorokkal látják el a Mezei Könyvtár helyiségeit Debrecenben, a második negyedévben két új fiókönyvtár nyílik Eger peremkerületeiben, épül a Komárom-megyei Könyvtár új székháza stb. stb.

Inkább néhány számot: 35 cikk foglalkozik könyvtárépítéssel, átalakítással.

Hirt kapunk 4 megyei, 8 járási, néhány városi és egy sor községi könyvtár elhelyezési viszonyainak javulásáról. Külön öröm - bár még mindig keveseljük a számot - 4 gyermekrésztel önálló elhelyezése. Kiváncsiak vagyunk, hogy válnak be majd a borsodi falusi könyvpresszók; a tájékoztatás szerint 1963 végéig 45 fog működni a megyében. (Veszprém-megyében Bakonyszentlászlón nyílt könyvpresszó.) Nagyvonalu vállalkozásként értékelhetjük a szombathelyi hírlapolvasó létrehozását. Példaként szolgálhat a főváros számára is. (Emlékszünk még Horváth Viktor cikkére A Könyvtáros-ban a lengyel hírlapolvasótermekről? Sajnos kissé hosszú ideig tart nálunk a hasznos tapasztalat átvétele! E megjegyzéssel korántsem a szombathelyiek érdemét akarnánk kibővíteni, inkább másokat serkenteni.)

Az a meggyőződésem, hogy ez a rövid szemle a felbuzdult könyvtárépítési kedvről mindenkit meggyőz a tanácsok és könyvtáraik jó kapcsolatáról.

(Külön tanulmányt érdemel az a téma, hogy miképpen sikerült érvényesíteni a korszerű könyvtárépítési és berendezési elveket. Még a nem szakembereknek íródott újságcikkekből is képet kapunk néhány kiválóan sikerült átépítésről, berendezésről, főleg a nagyobb könyvtárak tekintetében.)

KÖZSÉGFEJLESZTÉSI ALAP, EGYÉB TÁMOGATÁSOK

A községfejlesztési alapból származó támogatást tanácsai könyvtáraink hovatovább belekalkulálják éves költségvetésükbe. Számos cikk ad hirt ebben a félévben is a tanácsok áldozatkészségéről, manapság azonban még a nagyobb tanácsai összegek sem hatnak a szenzáció erejével. Érdekesebbek az újabb fakadt források. A tanácsok után most már a termelészövetkezetek is kezdik magukénak érezni a könyvtárakat. Egyre több helyen köt szerződést a termelészövetkezet és a helyi könyvtár az együttműködésre, a kölcsönös támogatásra (Kövágóórs, Vasszécsény, Várpalota; Nagykőrös téesei holdanként 25 fillért ajánlottak fel könyvbeszerzésre). A Szövosz és az egyes megyék "Mészöv"-jei szilárd alapjaivá váltak a könyvbarát-mozgalomnak. Az erkölcsi támogatás mellett tekintélyes összegekkel járulnak hozzá a könyvállomány fejlesztéséhez (Bács-megyében 180 000, Békésben 206 000, Fejérben 127 000 Ft stb.).

A KÖNYVTÁR HELYE A NÉPMŰVELÉS EGÉSZÉBEN

A helyi tanácsoknak nagy szerepük van abban, hogy a könyvtárak szervesen épüljenek bele a népművelés egész rendszerébe. E művelődéspolitikai cél elérésében a sajtó is sokat segíthet. Az olvasókban azt kell tudatosítani, hogy a kulturálódásnak több utja, eszköze és módszere van, ezek között egyik

- lehetünk talán annyira elfogultak, hogy a legfontosabb - az olvasás, a könyvtár.

Ezért értünk egyet azokkal a cikkekkel, amely a könyvtár problematikáját a művelődésügy egészébe illesztik (Maróti írása a Népszabadságban, Hammeré a győri lapban stb.); úgy érezzük azonban, hogy nem mindig sikerül a könyvtár méltó helyét megtalálni a többi népművelési intézmény között. Ha a könyvtárosoknak az a hibájuk, hogy megfélemedeznek a testvérintézményekről, a népművelőknek talán azt róhatnánk fel, hogy nem látják elég világosan a könyvtár alapozó szerepét. Rajtunk, könyvtárosokon mulik, hogy bebizonyítsuk szolgáltatásainkkal, ha ehhez kétség fér.

KÖNYVTÁRAK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

A tanácsok és a többi könyvtárat fenntartó szerv közös erőfeszítése szükséges ahhoz, hogy a különféle hálózatokhoz tartozó könyvtárak együttműködése megvalósulhasson. Ebből a szempontból tarthat érdeklődésre számot néhány helyi kezdeményezés. Pl. a Mecseki Földtani Kutató-Furó Vállalat egyesítette szépirodalmi (szakszervezeti) és műszaki könyvtárát; az ózdi városi könyvtárat egyesítették a szakszervezeti könyvtárral; A Vetélő c. győri üzemi lap egyik cikkében a Megyei Könyvtár munkáját általánosságban ismerteti, a másikban pedig azzal foglalkozik, hogyan segíti a Megyei Könyvtár a műszaki fejlesztést; Szombathelyen közösen hozta létre a hirlapolvasótermet a megyei tanács és az SZMT könyvtára; Zalaegerszegen a Munkásotthon adott helyet az ifjúsági könyvtárnak. Remélhetőleg ez a fejlődési folyamat egyre inkább kibontakozik.

OLVASÓMOZGALMAK

Jellegetesen újságba kívánczó témák, de ugyanakkor elsőrendű fontosságuk a könyvtárak szempontjából is a különféle olvasómozgalmak, a Könyvhét, a Mezőgazdasági Könyvhónap.

A könyvbarát-mozgalomról 32 közlemény szól. Talán nem lesz érdekelten rövid megyénkénti kimutatás:

Bács	3	Fejér	1	Pest	1
Baranya	3	Győr	2	Somogy	1
Békés	1	Heves	1	Szolnok	6
Borsod	1	Komárom	1	Vas	3
Csongrád	3	Nógrád	1	Veszprém	3
		Zala	1		

Merészség volna ezekből a számokból még akármilyen óvatos következtést is levonni arra nézve, hogyan áll a könyvbarát-mozgalom az egyes megyékben, de a számok elgondolkoztatnak.

A József Attila olvasómozgalomról szóló beszámolók közül azok érdemelnek figyelmet, amelyek a mozgalomban való részvétel feltételeiben beállt változtatásokra utalnak: Az ujjászervezett mozgalom (Tolna); Vonzóbb, színesebb a vasvári járásban is a József Attila olvasómozgalom (Vas); Fellendülés a tabi járásban (Somogy); Jól szervezi a József Attila olvasómozgalmat a Megyei Könyvtár (Veszprém); Ne vizsga-jellegű zárófoglalkozást (Veszprém) stb. A sajtó alapján természetesen nem lehet adatszerűen hü képet formálni a fiatalok olvasómozgalmáról, annyi azonban megállapítható, hogy a szervezeti változtatások előnyére váltak a megújuló mozgalomnak.

A Vasas-szakszervezet könyvtáraiban bontakozott ki ismét az "Olvass, tanulj - válaszolj!" elnevezésű mozgalom. Kezdeményezője a Dunai Vasmű szak szervezeti könyvtára, de országosan is elterjedőben van. A Magyar Nemzetben is olvashatunk róla cikket. Esetleg a tanácsi közművelődési könyvtárak szintén hasznosíthatnák a szakszervezeti tapasztalatokat.

A TELEVIZÍÓ ÉS AZ OLVASÁS

A televízióról nálunk egyelőre még csak mint a színház és a mozi konkurenséről esett szó. Könyvtáraink forgalmában még nem jelentkezik elszívó hatása. Vagy ha igen, nem figyeltünk még föl rá, hiszen az ujonnan jelentkező olvasórétegek nem csak szinten tartják, de emelik a forgalmi statisztikát. A megnyugtató helyzet ellenére a könyvtárosoknak is fel kell készülniük, hogy megvívják csatájukat a nagy "ellenféllel". Ezért sajnálatos, hogy a televízió és az olvasás viszonyának problémája csak két cikkben, s azokban is periférikusan jelentkezett. Szabó András Endre szélesebb kérdéskört ölelt fel mind a Népszabadságban, mind a Rádió és Televízió Ujságban megjelent cikkében; nem is rajta kérjük számon a probléma elemzését. A napisajtónak ebben a vonatkozásában bizonyos pedagógiai szerepe van, az elemzés a szakajtóra vár.

A KÖNYVHÉTRŐL

Gazdag visszhangja volt a sajtóban az Ünnepi Könyvhétnek s mivel többnyire a könyvtárak vették ki legaktívabban részüket a szervezőmunkából s az írók második otthona a könyvtár, hát bőven találunk a könyvhétről szóló cikkekben könyvtári vonatkozásokat. Itt azonban inkább azt jegyezzük meg, hogy a könyvhéten az írók rajokban jelentkeznek a könyvtárakban s máskor mintha la-

zább volna az ekkor megfogadott szoros és életreszóló kapcsolat. A könyvbarát-rendezvényeken még találkozunk írókkal, de egyébként szinte elhanyagolják a könyvtárakat.

A MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVHÓNAPRÓL

Cikközönt jelentett a Mezőgazdasági Könyvhónap is, ámbar ezek közül kevesebb érintette a könyvtári problémákat, inkább a mezőgazdasági szakirodalom vásárlásának a propagandája volt a cél. Ezt nem szemrehányásképpen mondjuk a sajtó irányában. Szemrehányás inkább a könyvtárosokat érheti, hogy nem használták ki kellően a kínálkozó lehetőséget a mezőgazdasági szakkönyvállomány hasznosítására.

KÖNYVKERESKEDELEM

Könyvhasználat és könyvvásárlás lényegileg nem elválasztható fogalmak. A könyvszerető ember igénybe veszi a könyvtár szolgáltatásait is, de ugyanakkor nem mond le saját könyvtára gyarapításáról sem. Ezért a könyvtárosok nem fordulhatnak el a könyvterjesztés problémáitól, mint olyan dolgoktól, amik nem rájuk tartoznak. Persze nem az a megoldás, amit Faludi javasolt cikksorozata befejező részében az És-ben, hogy a falusi könyvtáros szükség-szerűen legyen egyben könyvterjesztő is, hanem inkább abban az irányban kell keresni a helyes utat, amit Páldy jelöl meg válaszában. A helyi körülmények döntenek azt el, hogy a könyvtáros foglalkozhatik-e árusítással is, azonban mindenképpen ajánlatos, sőt kívánatos, hogy szemmel kísérje olvasótáborának és leendő olvasóinak könyvvásárlását. Ezért üdvözljük örömmel Martonosinak, a kiskunhalasi Járási Könyvtár igazgatójának cikkét, amelyben számot ad a járás könyvkereskedelmi forgalmáról.

A SZÜKEBB SZAKMAI KÉRDÉSEK

Említettük már, hogy a sajtóban kevésbé tükröződik a könyvtár belső munkája, a jellegzetesen szakmai kérdések kisebb mértékben érdeklik az újságírókat. Nézzük mégis, ezek közül a kérdések közül melyek kaptak szélesebb nyilvánosságot.

Tájékoztató munka

Számot kell vetnünk azzal a sajnálatos ténnyel, hogy a köztudatban a könyvtár alig szerepel úgy, mint a tájékoztatási munka bázisa. (Más kérdés az hogy maguk a könyvtárosok felismerték-e vajon mindenütt ezt a tényt?) A tá-

jékoztatásra vonatkozó igény napjainkra közszükségletté vált, akkor is, ha erre olvasóink még nem döböntek rá. Ezért keveseljük azt a három cikket, ami a könyvtári tájékoztató munkával foglalkozik. Ezek közül is az egyik a Figyelőben jelent meg (olvasótábora nem túl széles), a másik egy üzemi lapban (igaz, hogy ez a Diósgyőri Munkás). A harmadik ügyesen, népszerűen közeli-ti meg témáját és jól propagálja a pécsi Megyei Könyvtár tájékoztató szolgálátát.

Helyismereti munka

Számos tanácsi könyvtárunkban színvonalasan folyik a helyismereti gyűjtemény fejlesztése. Erről a szélesebb kört érdeklő tevékenységről ebben a félévben alig olvashattunk. Egyedül a vasi és a veszprémi ujság adott hirt róla.

Publikációs munka

Több lap foglalkozott a megyei könyvtárak különféle kiadványaival; szembetűnő, hogy megyei könyvtáraink milyen élénk kiadói tevékenységet folytatnak. Ezzel kapcsolatosan két kézenfekvő gondolat támad: az egyik az, hogy eddig alig történt valami e tevékenység összehangolására, a másik, hogy érdemes lenne egy könyvtárakat kiszolgáló korszerű sokszorosító üzem létrehozása. A KMK sokszorosítója erejét megfeszítve, sokszor erején felül is vállal könyvtáraktól nyomdai munkát; nem lehetne módot találni fejlesztésére?

Hanglemeztár

Uj szolgáltatással jelentkezett a letenyei Járási Könyvtár: bevezette a hanglemez- és hangszalag-kölcsönzést; a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ugyancsak tervezi bevezetését. (Könyvtárosok, figyeljünk fel az új igényre!)

Könyvtárközi kölcsönzés

Az új könyvtárközi kölcsönzési utasításról csak napihir jelent meg a lapokban. Ugy véljük e fontos könyvtári szolgáltatás ismertetése nagyobb teret érdemelt volna. Vagy a könyvtárosok feledkeztek el megragadni az alkalmat a könyvtárközi kölcsönzés propagálására?

Technikai fejlesztés

A könyvtári munka technikai kérdéseiről alig jelent meg cikk. A Technika c. folyóirat ír az automata mikrofilmfelvevőkről (természetesen nem könyvtári szempontból tárgyalva a kérdést), a Figyelő pedig a Könyvkötő KTSZ újdonságairól számol be. Meglepetésként hatott éppen ezért a győri ujság közlemé-

SAKSZERVEZETI KÖNYVTÁRAK

Baráti Összejövetel a szakszervezetek [Hajdu] megyei tanácsa könyvtárában. = Hajdu-Bihari Napló. 1963. jan. 10.

Feljűdés a szakszervezeti könyvtáraknál [Hajdu-Bihar megyében]. = Hajdu-Bihari Napló. 1963. febr. 8.

HEVES M.

MÁRKUSZ László: Csalóka számok. = Népújság (Eger.) 1962. jan. 19.
A falusi kulturális munka kiszélesítésének módszereiről.

Heves, Borsod és Nógrád megye könyvbarát-kozmalmának aktivistái tanácskoztak tegnap Egerben. = Népújság (Eger). 1963. ápr. 10.

KÁTAI Gábor: Gondolatok egy találonságjelzőről. = Népújság (Eger). 1963. ápr. 25.

A parasztság olvasási igényének növekedéséről szól a cikk.

KRAJCZÁR Imre: Századok pergamen kötésben. = Népújság (Eger). 1963. ápr. 25.
A cikk Kiss Lajos aldebről tanár régi könyv gyűjteményét ismerteti.

KRAJCZÁR Imre: A könyv ünnepe. = Népújság (Eger). 1963. máj. 26.
A cikk a könyv szeretetéről szól.

VÁROSI KÖNYVTÁR

A második negyedében két új fiók könyvtár létesül Eger város peremkerületeiben. = Népújság (Eger). 1963. febr. 15.

MEGYEI KÖNYVTÁR

KRAJCZÁR Imre: Szinnütári címjegyzék. = Népújság (Eger). 1963. jan. 25.

Az egri megyei könyvtár legújabb kiadványának ismertetése.

KÖZSÉGI KÖNYVTÁRAK

Könyvek és olvasók a gyöngyösi járásban. = Népújság (Eger). 1963. jan. 19.

KRAJCZÁR: A bekölcei [községi] könyvtárban... = Népújság (Eger.) 1963. jan. 19.

KRAJCZÁR Imre: Nagyrédei holt lelkek. = Szabad Föld. 1963. febr. 24.
Hibák a nagyrédei községi könyvtár munkájában.

KRAJCZÁR Imre: A második kérdés. = Népújság (Eger). 1963. febr. 27.
A nagyvisnyói községi könyvtár munkája.

G. MOLNAR Ferenc: Százalék és műveltség. A terv, a tsz-ek támogatása és a könyvtárak helyzete a gyöngyösi járásban. = Népújság (Eger). 1963. márc. 16.

Új könyvtárat avattak Rózsaszentmártonban. = Népújság (Eger). 1963. márc. 29.
Rövid hír a községi könyvtár megnyitásáról.

KRAJCZÁR Imre: A rózsaszentmártoni hegyoldal. = Népújság (Eger). 1963. ápr. 7.

Megnyit a rózsaszentmártoni községi könyvtár új helyisége.

SAKSZERVEZETI KÖNYVTÁRAK

Mai jegyzetünk. = Népújság (Eger) 1963. márc. 2.

Az Egri Dohánygyár szakszervezeti könyvtárának statisztikája.

KOMÁROM M.

Író-olvasó találkozók, könyvbarát vasárnapok. = Komárom megyei Dolgozók Lapja. 1963. jan. 3.

Februárban ismét megrendezik a mezőgazdasági könyvhónapot. = Komárom megyei Dolgozók Lapja. 1963. febr. 2.

A mezőgazdasági könyvhónap a számok tükrében. Folytatott az előző évi a mezőgazdasági szakkönyvek iránt [Komárom megyében]. = Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1963. márc. 27.

FERENCZ György: A termelőszövetkezetek és a könyvbarát mozgalom. = Nógrád Megyei Népújság. 1963. márc. 31.

GORDOS Géza: Műszaki propaganda a dorogi trösztnél. = Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1963. ápr. 24.

nye, hogy a Megyei Könyvtár peremlyukasztásos kártyákon kívánja feldolgozni a megyei lap évfolyamait. (Csak egy kérdésünk lenne: hol szerzik be a lyukkártyát? Magyarországon ugyanis csak nagy utánjárással, egyedi rendeléssel lehet a követelményeknek alig megfelelő lyukkártyákat beszerezni. Ha nem gyártunk, miért nem importálunk Csehszlovákiából vagy az NDK-ból? Ma már az egyéni kutatómunkában is nélkülözhetetlenek!)

AZ UJSÁGÍRÓ ÉS A KÖNYVTÁROS EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Végül térjünk rá az ujságíró és a könyvtáros együttműködésének tárgyalására, de előljáróban szűrjük le, hogy mi vagyunk azok, akik a nagyobb hasznot huzzuk ebből az együttműködésből.

Kiindulásképpen fel kell hívni a figyelmet egy fontos problémára a sajtó és a könyvtár kapcsolatában. Tudomásul kell venni, hogy a sajtó mindig a laikus szemével közelíti meg, mint sok mást, a könyvtárakat is. Ezért bizonyos fokig más az értékrendje: nem biztos, hogy amit a könyvtáros érdekesnek és fontosnak tart, az elnyeri az ujságíró érdeklődését is. Példát erre: az Országos Széchényi Könyvtár számos fontos országos szolgáltatása helyett, amelyek pedig nélkülözhetetlenek a tudományos és a gyakorlati életben, az ujságíró a könyvtárban folyó restauráló munka ragadta meg. Persze ez is fontos tevékenység, de így az olvasóban a könyvmuzeum képe alakulhat ki a nemzeti könyvtárról, nem pedig a szolgáltató könyvtaré.

Ismételten hangsúlyozni kell a könyvtáros szerepét: témajavaslatokkal kell bombáznia az ujságíró, neki kell ráirányítania a riporter figyelmét a könyvtár lényeges kérdéseire, de e témákat olyan érdekes burokkal kell ellátnia, ami megragadja a nem-szakembert is.

A legtöbb hirlapi cikk a könyvtári eredményekről számol be, általában szűkszavú, száraz fogalmazásban: minden 5. lakos könyvtári tag Borotán (Bács-megye); Fejér-megye lakosságának 16 százaléka könyvtári olvasó; Vas megyében minden 4. ember beiratkozott a könyvtárba stb.

Kellenek az effajta hiradások is, de kérdéses az, hogy mekkora az agitativ erejük. Nem az buzdítja az embert a könyvtár használatára, hogy a szomszédja is beiratkozott, hanem ha tudja, hogy milyen haszna származott ebből a szomszédnak. Azt gyanitom, - hiszen magam is adtam már ilyen kis közleményeket ujságnak - hogy nem fordítunk kellő gondot ezeknek az adatoknak a "körítésére". Ne az legyen a célunk, hogy büszkélkedjünk eredményeinkkel, hanem az, hogy a könyvtár használóinak körét bővítsük.

Legyünk őszinték: azért kívánjuk, hogy minél többször, minél érdekeseb-

ben szerepeljenek a könyvtárak a sajtóban, mert ez hatásos propaganda. Ezért örülünk annak, hogy a könyvtárakról szóló cikkeket fényképpel is illusztrálja a szerkesztő. Ebben a félévben a vidéki lapok szerkesztői voltak jóval nagyobbak pesti kollégáiknál; különösen Bácsban és Vasban láthattak számos képet az újságolvasók. A képek kivitele azonban még sok kívánnivalót hagy maga után és ezért vesztenek hatásukból. De még így is megragadja a figyelmet a szép új kalocsai Járási Könyvtár, vagy a szombathelyi hírlapolvasó. (Vajon mikor fog ismét feltűnni nem-szakmai folyóirat fedőlapján olyan vonzó kép, mint amilyen a Népfront 1962. februári számán a békéscsabai Megyei Könyvtárról?)

A könyvtári propaganda szempontjából az a hatásos módszer, ha egy téma egymás után többször is felbukkan az újságban. Ezzel a jelenséggel aránylag ritkán találkozunk, eltekintve természetesen a kampányok időszakától (Mezőgazdasági Könyvhónap, Ünnepi Könyvhét). Ezért volt tanulságos a kalocsai Járási Könyvtár, a székesfehérvári Megyei Könyvtár, a debreceni Megyei Könyvtár vagy a szombathelyi hírlapolvasó elkészültét szemmel kísérni a repertórium egymást követő cimleírásain. Ilyenkor érezte az ember, hogy a könyvtár épülése valóban közügygé vált, az egész város fontosnak tartotta s elvárta, hogy tájékoztassák is erről az eseményről.

Meg kell állnunk egy pillanatra a Pest-megyei Könyvtár és a Pestmegyei Hírlap közös vállalkozásánál. Együttesen indítottak rejtvényssorozatot "Írók, művek, hősök" címmel. Az eredményt még nem ismerjük, de talán megkockáztathatjuk azt a jóslatot, hogy ez az ötlet is emelni fogja a Pest-megyei könyvtáraiba beiratkozók számát.

Igen sokat, talán a legtöbbet a sajtó teheti annak érdekében, hogy a könyvtárosról, mint szakemberről és mint egy hivatás betöltőjéről helyes kép alakuljon ki a közvéleményben. Az újságíró akkor választja a legjobb módszert, ha emberi mivoltukban, személy szerint mutatja be a könyvtárosokat, ismertette azt a munkájukat is, amit az olvasók nem láthatnak. Helyes, ha az újság hirt ad a könyvtárosok kitüntetéséről (Csongrád, Komárom, Nógrád stb.), de többet ér egy-egy interjú (pl. Gulyás Sándor: Életre szóló barátság. Beszélgetés Furtaki Gergellyel, a békési Járási Könyvtár igazgatójával). Érdemelnek néhány sort a különféle könyvtáros-értekezletek, továbbképző tanfolyamok is, de inkább közöljön az újság - ha ritkábban is - olyan terjedelmesebb, a kérdéseket részletesen feltáró cikkeket, mint amilyen pl. Szabó Lászlóé a középfokú könyvtárosképző szaktanfolyamról a debreceni újságban. Örvendetes, hogy a szombathelyi közvélemény többször is kapott tájékoztatást a helyi tanítóképző intézetben folyó népművelő-könyvtáros képzésről.

Nem érdektelen átfutni a repertórium címléírásait abból a szempontból, hogy kik is azok, akik legtöbbször irtak a könyvtárakról. A névvel jelzett cikkek alapján a következő névsort állíthatjuk össze:

Nyitrai Lajos, Mester László, Vadas Zsuzsa (Bács), Priska Tibor (Borsod), Krajczár Imre (Heves), Bubor (Szolnok), Horváth János, Bertalan Lajos (Vas), Cserhát József, Pozsgai Zoltán (Veszprém).

Azt hisszük, nem lenne haszontalan éppen ezekkel az újságírókkal tanácskozni a könyvtárak problémáiról s azokról a módszerekről, amelyekkel a közösség elé lehet vinni ezeket a problémákat. Számítsunk először azokra, akik már eddig is a mi ügyünk érdekében használták tollukat s őket segítségül hívva talán egyre több újságíró fedezi fel könyvtárainkban a "témát".

Mit is várnak a könyvtárak tulajdonképpen a sajtótól? Két dolgot: az egyik az, hogy felkeltsék az érdeklődést a könyvtár szolgáltatásai iránt s így szélesítsék a használók körét. A másik ezzel szorosan összefügg: növeljék a könyvtárak társadalmi súlyát, tekintélyét, ébresszenek érdeklődést a közönségben, de az illetékes szervezetben is azok iránt a problémák iránt, amelyekkel a könyvtárak küzdenek, szervezzék meg a társadalmi erőforrásokat a könyvtárak érdekében, azért, hogy a társadalomnak nyújtott könyvtári szolgáltatások minősége és mennyisége egyre növekedhessen.

<p>ESEMÉNYNAPTÁR 1964</p> <p><i>Megjelent</i></p> <p><small>KÖZLÖNY a Magyar Népfront Országos Tanácsa a kulturális, művelődési és köznevelési, illetve az a háromszékhelyi ügyek KÖZLÖNY Budapest, 1963.</small></p>	<p>A negyedévenként megjelenő "Eseménynaptári Segédanyag" c. kiadvány előfizetői automatikusan kapják az egész évre szóló Ese- ménynaptárt.</p> <p>Igényelhető a Hazafias Népfront Tanácsánál, Bp. V. Belgrád rakpart 24.</p>
---	---